

29.5.2017

(i) Printed Pages: 7]

Roll No.

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

8	2	6	2
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	6
---	---	---	---

M.Ed. (Gen) 4th Semester Examination

1047

**EDUCATIONAL ADMINISTRATION AND
MANAGEMENT-IV**

(In All Mediums)

Paper : E11-EAM-IV P-V & VI

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Note :- Attempt *one* question from each of the Units-I, II, III, IV and Unit-V is compulsory. All questions carry equal marks.

Unit-I

1. How educational administration is different form educational management ? Discuss the scope of educational administration too.

7+7

N-538

(1)

Turn Over

2. Describe the role of centre-state partnership in policy implementation and also discuss the emerging issues involved in its implementation. 8+6

14 each

Unit-II

3. Explain the organizational structure of administration for technical and professional education.

4. Analyse the recommendations for elementary education as given in 12th five year plan.

Unit-III

5. Describe the various processes in educational organisation. Also discuss the role of effective decision making in an educational organisation. 6+8

6. Define conflict management. How will you use it as a technique for effective management in your institution. 4+10

N-538

(2)

Unit-IV

7. Define educational leadership. Discuss its various types also. 4+10

8. Which traits and skills one should possess for becoming an effective leader ? 7+7

Unit-V

9. Write short notes on the following :

- (i) Constitutional responsibilities of the state towards education.
- (ii) Management issues in RTE.
- (iii) Structure of educational organization.
- (iv) Organisational development.

N-538

(3)

Turn Over

हिन्दी माध्यम

नोट :- इकाई-I से IV तक प्रत्येक से एक-एक प्रश्न कीजिए।
इकाई-V अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

इकाई-I

1. शैक्षिक प्रशासन शैक्षिक प्रबन्ध से किस प्रकार भिन्न है ?
शैक्षिक प्रशासन के क्षेत्र का भी वर्णन कीजिए। 7+7
2. नीति कार्यान्वयन में केन्द्र-राज्य की सहभागिता की भूमिका का वर्णन कीजिए तथा इसके कार्यान्वयन में उभरते हुए मुद्दों का वर्णन कीजिए। 8+6

इकाई-II

3. तकनीकी तथा व्यावसायिक शिक्षा के लिए प्रशासन की संगठनात्मक रचना की व्याख्या कीजिए। प्रत्येक 14
4. 12वीं पंचवर्षीय योजना में प्रारम्भिक शिक्षा के लिए दी गई सिफारिशों का विश्लेषण कीजिए।

इकाई-III

5. शैक्षिक संगठन की विभिन्न पद्धतियों का वर्णन कीजिए। शैक्षिक संगठन में प्रभावी निर्णयन की भूमिका का भी वर्णन कीजिए। 6+8

N-538

(4)

6. संकटकालीन प्रबन्ध की परिभाषा दीजिए। अपनी संस्था में प्रभावी प्रबन्ध की तकनीकी के रूप में इसका प्रयोग आप कैसे करेंगे ? 4+10

इकाई-IV

7. शैक्षिक नेतृत्व की परिभाषा दीजिए। इसके विभिन्न प्रकारों को भी बताइए। 4+10
8. प्रभावशाली नेता बनने के लिए कौनसे गुण तथा कौशल होने चाहिए ? 7+7

इकाई-V

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त टिप्पणियाँ लिखिए :
(i) शिक्षा की ओर राज्य के संवैधानिक उत्तरदायित्व बताइए।
(ii) RTE में प्रबन्धकीय मुद्दे
(iii) शैक्षिक संगठनों की संरचना
(iv) संगठनात्मक विकास 3½x4=14

N-538

(5)

Turn Over

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਹਿਅਮ

ਨੋਟ :- ਇਕਾਈ (I) ਤੋਂ (IV) ਤੱਕ ਹਰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਇਕਾਈ (V) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਇਕਾਈ-I

1. ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਿੰਨ ਹੈ? ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵੀ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 7+7
2. ਨੀਤੀ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ-ਰਾਜ ਦੀ ਸਹਿਭਾਗਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਉਭੱਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਦਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 8+6

ਇਕਾਈ-II

3. ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਵਿਵਸਾਇਕ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਸਨ ਦੀ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਰਚਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 14
4. 12ਵੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 14

ਇਕਾਈ-III

5. ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਗਠਨ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਧਰੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵੀ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 6+8
6. ਸੈਕਟਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ? 4+10

N-538

(6)

ਇਕਾਈ-IV

7. ਵਿਦਿਅਕ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸੋ। 4+10
8. ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨੇਤਾ ਬਣਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਕੌਸ਼ਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ? 7+7

ਇਕਾਈ-V

9. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਿਖੋ :
 - (1) ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੱਸੋ।
 - (2) (RTE) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮੁੱਦੇ
 - (3) ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ
 - (4) ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ

$3\frac{1}{2} \times 4 = 14$

N-538

(7)